

ПЕРЕДМОВА

Історія заснування, становлення і розвитку хіміко-біологічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка сягає 40-х років ХХ століття і тісно пов'язана з містом Кременцем Тернопільської області. Щоб уявити собі значення Кременця як культурного, навчально-освітнього та наукового центру Волино-Поділля, доцільно коротко схарактеризувати освітні, навчальні заклади та наукові установи, що функціонували в Кременці, починаючи з початку ХVІІ ст.

У 1620 р. у м. Кременці створено братську школу, яка вела підготовку вчителів для початкових класів інших братських шкіл. Це була школа, заснована за зразком Львівської братської школи. Вона проіснувала до 1673 р., коли відомим просвітителем Петром Могилою братську школу було реорганізовано у Кременецько-Богоявленську колегію, завданням якої була підготовка вчителів для братських шкіл Волині. У другій половині ХVІІ ст. після відходу м. Кременця до складу Речі Посполитої на місці Кременецько-Богоявленської колегії з'являється єзуїтський колегіум, у якому велася підготовка вчителів для єзуїтських шкіл.

Після проголошення папою Климентом ХІV скасування єзуїтського ордену єзуїтський колегіум у м. Кременці в 1773 р. було закрито. Пізніше у приміщеннях колегіуму функціонували підокружна, а з 1783 р. окружна світські школи, остання з яких готувала вчителів.

У 1805 р. на базі приміщень колегіуму Указом російського царя Олександра І було відкрито вищий навчальний заклад – Волинську гімназію вищих наук, із заснуванням якої постало питання про створення при гімназії ботанічного саду. Францишек Шейдт намалював план ботанічного саду, який у 1806 р. з доповненнями та змінами реалізував Діонісій Мак-Клер, заклавши ботанічний сад – наукову базу для підготовки фахівців з біології. Цей ботанічний сад став другим після ботанічного саду (1804)

Харківського університету. Навчально-матеріальна база гімназії з ботанічним садом упродовж 13 років зміцнювалась. Водночас гімназії в та в ботанічному саду проводилися глибокі наукові ботанічні дослідження. Це дало підставу у 1818 р. на базі Волинської гімназії утворити Кременецько-Волинський ліцей.

У 1833 р. Кременецький ліцей, після розгрому революційного польського руху, був закритий, а в його приміщеннях у 1834 р. розташовано Волинську духовну семінарію. У 1902 р. на базі Волинської духовної семінарії створено Волинське єпархіальне жіноче училище, яке здійснювало підготовку вчительок для початкових шкіл.

У 1920 р. наказом Головнокомандувача Польською армією Ю. Підсудським від 27 травня юридично відновлено Кременецький ліцей. При ліцеї створено учительську семінарію (6 курсів, на яких навчалися 87 хлопців і 120 дівчат) та гімназію імені Т. Чацького. У 1935 р. учительську семінарію ліцею реформовано в Педагогіум.

У 1937 р. відкрито Педагогічний ліцей. У ньому станом на 1939 р. функціонувало 20 навчальних підрозділів (не враховуючи бібліотеку) кілька інтернатів та мережі господарських об'єктів.

Постановою Ради Народних Комісарів УРСР від 4 березня 1940 р. № 316 на колишній ліцейній базі відкрито Кременецький державний учительський інститут – перший вищий навчальний заклад на Тернопільщині. В інституті вперше розпочалися заняття українською мовою.

У період з червня 1941 по серпень 1944 рр. інститут припинив свою діяльність, оскільки викладачі та студенти під час Другої світової війни пішли на захист Вітчизни від німецько-фашистських загарбників. Лише у вересні 1944 р. Кременецький державний учительський інститут відновив свою роботу.

1950 р. Рада Міністрів України постановою від 4 серпня № 2403 реорганізувала Кременецький державний

учительський інститут у Кременецький державний педагогічний інститут.

У 1969 р. відповідно до постанови Ради Міністрів УРСР від 21 липня № 423 Кременецький державний педагогічний інститут перебазовано до м. Тернополя і надано йому нову назву: Тернопільський державний педагогічний інститут.

1997 р. постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня № 555 Тернопільський державний педагогічний інститут перейменовано у Тернопільський державний педагогічний університет. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19 листопада 1998 р. № 1293 Тернопільському державному педагогічному університету присвоєно ім'я Володимира Гнатюка.

У 2004 р. Указом Президента України № 957/2004 від 21 серпня Тернопільському державному педагогічному університету імені Володимира Гнатюка надано статус національного і відтоді він іменується як Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Отже, починаючи з 20-х років XVII ст. Кременець був відомий як навчальний, освітній та науковий центр Волино-Поділля загалом та Тернопільщини зокрема.

Це дає підставу констатувати, що заснування, становлення та розвиток хіміко-біологічного факультету відбувалося на належній навчально-матеріальній та науковій базі освітніх закладів Кременця, але найвищого розвитку факультет досягнув за останні 40 років у складі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка нині – сучасний навчальний заклад державної форми власності, один з провідних у групі педагогічних навчальних закладів України, регіональний центр вищої педагогічної освіти в Західній Україні. За результатами рейтингу вищих навчальних закладів освіти

України університет увійшов до складу трьох кращих гуманітарних і педагогічних вузів, його нагороджено Дипломами лауреата Міжнародного Академічного Рейтингу популярності та якості “Золота фортуна”.

У складі університету 2 інститути, 8 факультетів і центри довузівської та післядипломної освіти. На 50 кафедрах університету працюють 532 викладачі, з них 2 члени-кореспонденти АПН України, 2 академіки АН ВШ України, 57 докторів наук, професорів, 2 заслужені діячі науки і техніки України, 2 заслужені працівники освіти України, 3 заслужені працівники фізичної культури і спорту України, 2 народні артисти України, 3 заслужені артисти України, 1 заслужений художник України, 1 заслужений працівник культури України, 320 кандидатів наук, доцентів. На денній та заочній формах навчання отримують освіту майже 8000 студентів, до послуг котрих 5 гуртожитків, 6 спортзалів, манеж, стадіон, біологічний стаціонар, агробіологічна лабораторія, медичний пункт, санаторій-профілакторій, комп'ютерні аудиторії з доступом в Інтернет, бібліотека, читальні зали, їдальня, “Інтернет-кафе”.

Університет надає можливість фахового оволодіння спеціальностями та спеціалізаціями, що дозволяє випускникам університету впевненіше почувати себе на ринку праці; створює умови для оволодіння інноваційними педагогічними та інформаційними технологіями; здійснює перепідготовку та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; готує наукові кадри в аспірантурі та докторантурі.

Університет пройшов державну акредитацію (IV рівень) (сертифікат серії РД–IV № 201729 виданий 20.05.2005 р.). Навчально-виховна діяльність проводиться згідно ліцензії МОН України (серія АВ № 420454 від 28.07.2008 р.).

Нині ректором Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка є член-кореспондент АПН України, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України Володимир

Петрович Кравець. Перший проректор університету – член-кореспондент АПН України, доктор педагогічних наук, професор Григорій Васильович Терещук; проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва – кандидат історичних наук, доцент Богдан Богданович Буяк; проректор з соціально-економічного розвитку – Олег Миколайович Гирило; начальник навчально-методичного відділу – Іван Андронович Нагачевський; головний бухгалтер – Віктор Леонович Савчин.

За 70 років в університеті та на факультеті змінилося декілька поколінь професорсько-викладацького персоналу. Про багатьох не вдалося віднайти відомості, а тим більше – фотографії. Ми сподіваємося, що навіть такий короткий опис історії факультету та особистостей, які творили цю історію, буде корисним для наших сучасників і нащадків.